

Vojenskou technickou politiku řešit na vědeckém základě

Termín vědeckotechnická revoluce má v současné době v různých publikacích velmi vysokou frekvenci. Žel, velmi často v této souvislosti čteme, že naše země, ač patří mezi průmyslově vyspělé země, stojí v podstatě teprve na prahu této revoluce. Tím více tedy musíme mít zájem na tom, ce nejdříve tento práh překročit a vyvozovat z vědeckotechnické revoluce potřebné závěry.

Týká-li se tento problém vývoje naší společnosti jako celku, tím větší pozornost mu musí věnovat armáda. Generálmajor ing. Špaček v článku Vojenská technická politika¹⁾ správně poukazuje na to, že „branné instituce... v rozděleném světě, který se vyznačuje trvalým závoděním ve zbrojení, jsou i silným motorem, který pohání technický pokrok k novým objevům a vynálezům... výroba výzbroje a vojenské tech-

niky představuje logicky špičkovou úroveň v konstrukci, v technologii i v přesnosti práce“. Zároveň upozorňuje na to, že to není záležitost jen technická, ale také politická, protože se dotýká nejen zabezpečení bojeschopnosti ozbrojených sil, ale také ekonomiky státu a tím i životní úrovně jeho lidu. V závěru pak zdůrazňuje, aby se řešení problémů vojenské techniky opíralo o „vědecké metody zkoumání efektivnosti vybavování ozbrojených sil materiálně technickými prostředky, o vědecké prognózy vývoje prostředků ozbrojeného zápasu, ... o vědecký přístup ve volbě nejvhodnějších druhů a typů výzbroje pro splnění daných operačních úkolů“.

V článku chci navázat na tento závěr a přispět některými náměty ke zkvalitnění způsobů realizace vojenské technické politiky v naší armádě.

Každý druh výzbroje nebo vojenské techniky (dále jen vojenská technika) prochází od svého vzniku až do zániku procesem, který má několik charakteristických etap:

a) určení takticko-technických parametrů na základě požadavků a potřeb soudobého i perspektivního vývoje vojenství nebo na základě výsledků rozvoje vědy a techniky;

b) vývoj, konstrukce a zkoušení prototypů a výběr optimální varianty pro realizaci v hromadné výrobě a zavedení do armády;

c) rozhodnutí o organizačním začlenění vojenské techniky do vojsk a z toho pak určení množství, jež má být vyrobeno, včetně zajištění nezbytných náhradních dílů, provozních a jiných materiálů;

d) příprava lidí, především kádrů profesionálních instruktorů, kteří budou s to organizovat pak ve vojscích správné osvojení a používání vojenské techniky v praxi;

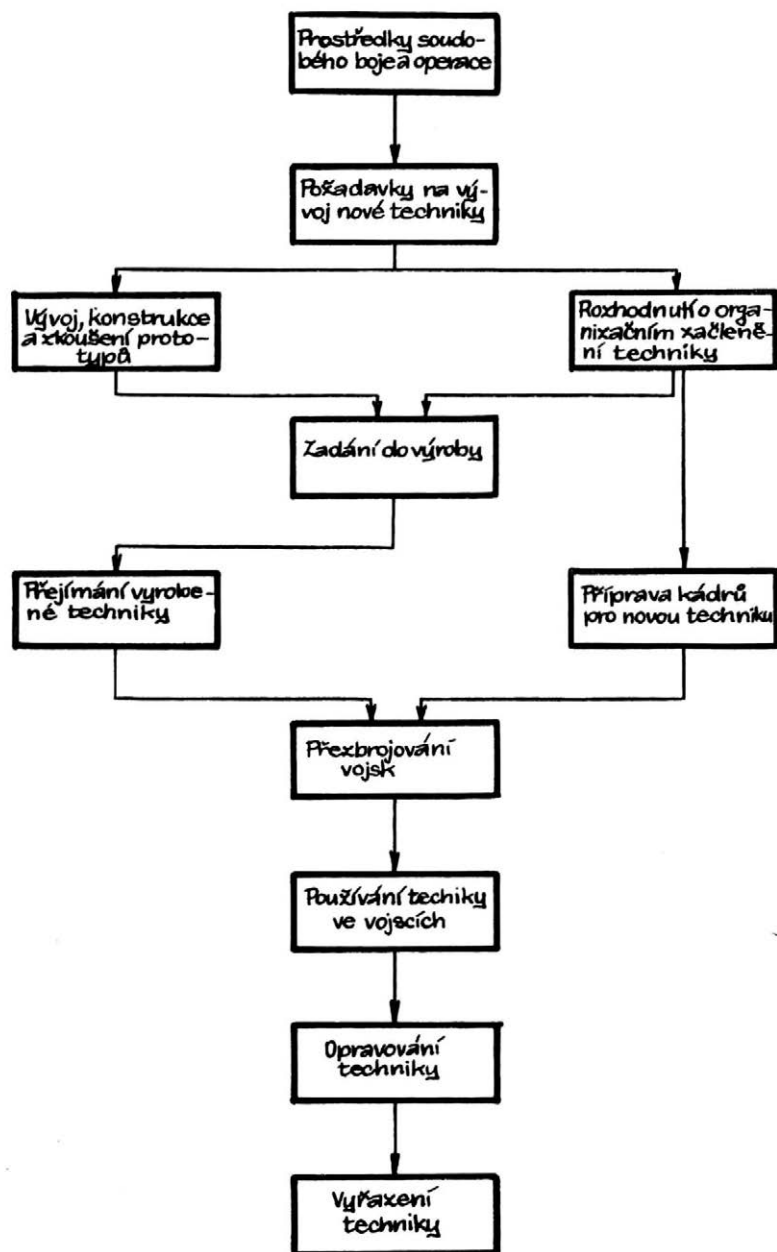
e) zadání do výroby a postupná přejímka vyrobených sérií včetně náhradních dílů;

f) přezbrojení vojsk v souladu s rozhodnutím v organizačním začlenění vojenské techniky;

¹⁾ Lidová armáda čis. 5/1970

SCHEMA PROCESU VZNIKU, PROVOZU A ZÁNIKU VOJENSKÉ TECHNIKY.

Příloha 1

	1960	1965	1975	1985	2000
Relativní objem informací	1	1,4	3,5	8	23

g) používání (exploatace) vojenské techniky při výcviku nebo v bojové činnosti vojsk;

h) opravování vojenské techniky v mimovojenských opravářských závodech (některé střední a především generální opravy);

i) zrušování a vyřazování vojenské techniky.

Názorně je tento proces zřejmý z přílohy 1.

1. Složitost převážně většiny vojenské techniky a vzájemná podmíněnost úlohy a významu jejích jednotlivých druhů v systému ozbrojených sil klade vysoké nároky na správné určení takticko-technických parametrů každého nově požadovaného druhu vojenské techniky. Nesporným cílem, který bychom zaváděním nových druhů nebo typů vojenské techniky do vojsk měli sledovat, je zavést vždy takovou techniku, která bude založena na nejnovějších poznatcích a výsledcích rozvoje vědy a techniky, která se alespoň vyrovná obdobné technice u pravděpodobného nepřítele a která bude mít naději co nejdéle další vývoj přezít. Splnění takového požadavku předpokládá, aby se celý proces stanovení takticko-technických parametrů opíral o všestrannou analýzu všech dostupných informací z daného oboru, a aby se vyhledáváním a analýzou informací soustavně zabýval stálý kolektiv pracovníků. V tomto směru plně platí slova básníka: „Kdo chvíli stál, stojí opodál“. Generálmajor I. Anurejev v článku Vědeckotechnický pokrok a jeho vliv na rozvoj vojenství²⁾ uvádí, že růst vědeckých informací může mít trend viz **tabulka 1**.

Nemusím snad zdůrazňovat, že za těchto podmínek nesmírně vzrůstá význam účelné a účinné organizace vědeckotechnické informační služby.

Problém správného stanovení taktickotechnických parametrů má však ještě další stránku. V moderní armádě mají rozhodující úlohu především složité zbraňové a zabezpečovací systémy (tanky, letouny, rakety, radialokační a spojovací prostředky apod.) Každý z nich představuje souhrn různých zařízení, spadajících do různých vědních nebo technických oborů a z hlediska současného systému materiálního za-

bezpečení v armádě do různé kompetence samostatných materiálních hospodářů.

Při nesmírné bohatosti informací o rychlém rozvoji vědy a techniky je prostě nemožné, aby specialista jednoho vědního oboru sledoval stejně intenzivně ostatní vědní obory. Nemůžeme tedy totéž očekávat ani u materiálních hospodářů v armádě, kteří odpovídají za daný zbraňový nebo zabezpečovací systém jako celek. Za této situace nutně musí navazovat součinnostní kontakty s jinými materiálními hospodáři, při nichž se ne vždy musí setkat se stejným chápáním zájmem a ochotou, nebo dokonce ani ne se stejnou vysokou úrovní informovanost o vývoji vědy a techniky ve světě. Ta bude vždy dána kvalitou a kvalifikací a zejména vnitřním zápallem každého pracovníka pro to, znát ze svého oboru maximum. A někdy to může být dáno i objektivními podmínkami daného pracoviště (operativní úkoly mohou převažovat nebo přímo potlačovat koncepční činnost).

Je tedy otázkou, zda dosavadní princip součinnosti materiálních hospodářů při stanovení takticko-technických parametrů zaručuje, že do armády bude zaváděna vždy vojenská technika, která má naději obstát pod zorným úhlem rychlého vývoje vědy a techniky, uvážíme-li že od stanovení parametrů do realizace ve výrobě a zavedení do vojsk uplyne vždy několik, často více než 5 let. Tento problém je o to závažnější, že ekonomické možnosti našeho státu jsou poměrně omezené a že tedy v armádě je nutné všech přidělených prostředků využívat co nejhospodárněji.

V souvislosti s problémem součinnosti mezi materiálními hospodáři stojí za zmínku ještě jedna stránka stanovení taktickotechnických parametrů. Kvalitativní změny zbraňových nebo zabezpečovacích systémů mohou ovlivňovat systémy příbuzné nebo i jiné (např. raketové jaderné zbraně — aniž bychom komentovali účinnost nebo správnost změn — ovlivnily a změnily názory na úlohu klasického dělostřelectva nebo letectva) a určovat jim menší nebo větší úlohu a význam na bojišti. Mohou vyvolat i potřebu nových nebo přeorganizovaných systémů.

Při rychlém rozvoji vědy a techniky je nemožné dovolit si zanedbat vývoj zbraňového nebo zabezpečovacího systému, je-

²⁾ Vojennaja mysl, čís. 7/1968

hož potřeba vyplynula z vývoje jiného systému. To je jedna stránka věci. Druhá pak vyplývá z požadavku harmonického nebo lépe řečeno — vyváženého zabezpečení vojsk zbraňovými a zabezpečovacími systémy. V soudobém boji a operaci může obstát pouze armáda, vybavená vojenskou technikou, jejichž jednotlivé druhy a typy budou v optimálních proporcionálních vzájemných vztazích, určených objektivními požadavky a potřebami boje a operace. Nová kvalita vojenské techniky, projevující se většinou ve značné složitosti a komplexnosti, vytváří situaci, kdy jedinec, ale ani jeden resort není sám schopen — při nejlepší vůli — správně posoudit a určit míru proporcí daného druhu techniky v armádním organismu.

Bylo by tedy žádoucí usilovat o takové obsahové a z něho vycházející i institucionální uspořádání, které by spolehlivě zaručovalo, že budou souběžně nebo návazně řešeny všechny důsledky a potřeby, které ze zavedení určitého zbraňového systému vyplynou.

2. Určením takticko-technických parametrů jsou dány předpoklady pro zahájení vývojových prací. Naše armáda, s ohledem na poměrnou omezenost potřeb i zdrojů, jež je možné na vývoj nových zbraňových a zabezpečovacích systémů věnovat, a také proto, že by to nebylo příliš efektivní, má poměrně omezené vývojové kapacity v jednotlivých výzkumných a zkušebních střediscích a různých ústavech, jež v souladu s celkovou dosavadní koncepcí technické politiky v armádě podléhají jednotlivým materiálním hospodářům.

Ve vyspělých průmyslových státech se na vojenském výzkumu a vývoji podílejí civilní instituce (výzkumné ústavy, vysoké školy) 80 — 90 procenty celkového objemu prací.³⁾ Výsledky, jichž tyto státy ve vojenské technice dosahují, svědčí o celkové správnosti a zjevné rentabilitě tohoto řešení.

Organizace vědecké základny v našem státě, reprezentované především ČSAV, vytváří velmi příznivé předpoklady pro uplatnění vojenských potřeb a požadavků v civilních vědeckých institucích. Úzká spolupráce s ČSAV by umožňovala

— pracovníkům z armády získat širší přehled o výsledcích vědy a techniky ve světě,

— více využívat výsledků základního výzkumu pro vojenské účely,

— obohacovala by i civilní výzkum a vývoj a umožňovala by aplikovat výsledky

získané při řešení vojenských programů v různých oblastech národního hospodářství.

Vůči ČSAV a jiným vědeckovýzkumným institucím by měla vystupovat jako jediný reprezentant armád jedna instituce s všestranně ujasněným programem perspektivních požadavků na řešení zásadních vojenských projektů.

3. To, co jsem řekl o situaci v zadávání vývojových úkolů, platí v plné míře i o uplatňování požadavků na výrobu vojenské techniky v našem průmyslu. Také zde by bylo žádoucí, aby armáda byla reprezentována jediným partnerem, vystupujícím vůči průmyslu s ujasněnou koncepcí potřeb armády v celé oblasti výroby vojenské techniky. Tato koncepce by se měla opírat především o zabezpečení proporcionálního vybavování armády vojenskou technikou, přičemž jde o proporcionalitu nejen věcnou, ale i časovou. Bude jistě nenormální, jestliže nový zbraňový systém bude zaveden v roce „X“, zatímco spojovací prostředky nezbytné k velení tomuto systému dostaneme z výroby (nebo z dovozu) až v roce „X+3 roky“.

Centrální uplatňování požadavků armády v průmyslu bude nezbytné i v důsledku posílení centrálního plánování v nové ekonomické soustavě. Armáda tedy musí vůči průmyslu vystupovat s ucelenými a promyšleně sestavenými požadavky a uplatňovat je včas. Na druhé straně k tomu potřebuje mít přehled o celkových možnostech našeho průmyslu jak co do objemu a sortimentu výroby, tak co do časových možností požadavky armády realizovat. Centrálnímu oránu takový přehled může usnadnit rozhodování o zajišťování vojenské techniky z dovozu, jestliže je sami nejsme s to vyrobit (nebo je to pro nás ekonomicky nevýhodné) a také o případných nutných změnách v plánech vyzbrojování armády.

Již z minulosti známe, že zbrojní výroba byla pro naše hospodářství zřídka velmi výhodná nejen ekonomicky, ale i technologicky a řísila k celkovému zvyšování úrovně našeho průmyslu. Současně zkušenosti ve světě to jen potvrzují. V USA bylo statisticky zjištěno, že vývoj a výroba jednoho zbraňového systému přináší v průměru 35 — 40 nových technologických objevů.⁴⁾

Průmyslová vyspělost našeho státu umožňuje, abychom zejména v RVHP získali významné pozice i ve zbrojní výrobě. To však závisí také na tom, s jakými programy k jednání budeme přicházet. Jejich vytvoření je nemyslitelné bez úzké

³⁾ Věda, výzkum a vývoj v NATO, Studijní pomůcka, Technické informační středisko MNO 1968

⁴⁾ Tamtéž

spolupráce mezi armádou a příslušnými ministerstvy. Cílevědomost a účinnost takové spolupráce může být zajištěna všestranně zpracovaným projektem perspektivního vybavení naší armády nejmódnější vojenskou technikou.

4. Vybavování armády vojenskou technikou je spojeno s celou řadou dalších problémů, především s přípravou lidí, kteří novou techniku budou používat, pečovat o ni a zabezpečovat její exploataci. Dále je s tím spojena i řada opatření, jež je nutné zajistit v oblasti materiální: Tvorba a skladování náhradních dílů a provozních materiálů, příprava opravářských zařízení a jejich vybavení, a mnohdy i výstavba nových objektů nezbytných k provozu, údržbě, skladování a opravám nové vojenské techniky.

Neustále se zkracující intervaly v zavádění nových druhů a typů techniky vytvářejí reálně nebezpečí, že jak v oblasti přípravy lidí, tak zejména v materiální oblasti může dojít k neefektivnímu vydávání úsilí a finančních prostředků.

Vzájemná podmíněnost a svázanost jednotlivých zbraňových systémů, jež mají

většinou komplexní charakter, znovu i v této souvislosti vyžadují do popředí otázku centrálního koncepčního posuzování a řešení.

Příprava lidí i materiální základny pro novou techniku má dva typické rysy:

— musí být uskutečňována s dostatečným předstihem před zavedením nové techniky,

— má dlouhodobý charakter tím, že se promítá do mobilizační problematiky: v přípravě lidí — ovlivňuje program výcviku záloh a jejich použitelnost za války; v materiální základně — ovlivňuje program vytváření mobilizačních zásob techniky a materiálu nutného k zabezpečení jejího provozu a údržby za války.

Správně řešit oba tyto problémy je možné pouze s přihlédnutím k celkové koncepci výstavby armády, opírající se o promyšlený perspektivní výhled. Zvlášť důležité to je u zbraňových nebo zabezpečovacích systémů komplexního charakteru.

Má-li být i po této stránce zaručena proporcionalita ve výstavbě armády, pak se i zde se musí uplatnit rozhodující vliv centrálního orgánu.

I když jsem v předcházejících úvahách jistě nevyčerpal všechny problémy spojené s vyzbrojováním a vybavováním armády vojenskou technikou, přece jen uvedené argumenty naznačují, že postupně vzrůstající vliv vědeckotechnické revoluce na vojenství vyžaduje zdokonalovat dosavadní formy řízení vojenské technické politiky. Cílem by mělo být uvést do souladu formy řízení s věcným obsahem vojenské technické politiky. Ten, jak známo, má objektivní charakter, vyplývající z nezbytnosti udržovat krok s pravděpodobným nepřítelem v úrovni vojenské techniky.

Formy řízení, jakkoli jsou pouze nástrojem k realizaci věcného obsahu jakékoli činnosti, mohou mít na konečný výsledek kladný nebo záporný vliv. K tomu máme již z našeho národního hospodářství dostatek poznatků.

Bylo by proto jisté na škodu celé vojenské technické politiky kdyby formy jejího řízení měly být brzdou.

Ovšem vojenská technická politika není izolovanou oblastí vojenství, ale jedním z jeho prvků, které tvoří jeho strukturu a které na sebe navzájem působí. **Proto také řízení vojenské technické politiky nemůžeme posuzovat izolovaně od celého systému velení v armádě.**

Vojenská technická politika se dotýká v různé míře všech stupňů velení, ale hlavní úlohu zde nesporně má minister-

stvo národní obrany. Právě proto není možné otázky řízení vojenské technické politiky na tomto stupni posuzovat izolovaně, ale v celé souvislosti řídicích funkcí MNO. (Do rámce MNO zahrnuji také generální štáb).

Všeobecně — a jistě naprosto správně — je MNO považováno především za instituci, odpovědnou za celkový rozvoj ČSLA, tedy za **orgán koncepční**. MNO rozhoduje o dlouhodobé i krátkodobé perspektivě rozvoje armády v duchu přijaté československé vojenské doktríny. Záměrně kladu důraz na slovo „rozhoduje“. Je totiž otázkou, zda přímo na MNO má být perspektivita rozvoje armády také **tvořena**. O tom se šířeji zmíním v další části úvah.

Svou odpovědnost za celkový rozvoj ČSLA naplňuje MNO také tím, že **řídí** celkový chod armádního organismu, tj. velí vojskům. Tato řídicí funkce nutně vede k tomu, že se MNO jako celek zabývá **plánovitým operativním řízením** opírajícím se o předem zpracovaný plán. Nicméně konkrétní vývoj mezinárodně politické a vnitroarmádní situace vyžaduje nezřídka improvizaci.

Řídicí úloha MNO má tedy dvě neoddělitelné stránky:

- rozhodování o koncepci rozvoje armády,
- rozhodování o činnosti armády.

Jakkoli jsou obě stránky od sebe neod-
dělitelné, řešení jejich obsahu bude roz-
dílné především tím, že **každá z nich vy-
chází z jiných souborů vstupních infor-
mací.**

Soubory vstupních informací pro roz-
hodování o koncepci rozvoje armády za-
hrnují především:

- výsledky různých vědních oborů (přírodní, technické, společenské apod.) a jejich vliv na vojenství;
- závěry teoretického bádání v oblasti vojenských věd;
- strategické koncepce pravděpodob-
ného nepřítele;
- strategickou koncepci vlastní koalice a z toho vyplývající požadavky na roz-
voj ČSLA;
- ekonomické možnosti našeho státu v dlouhodobém vývoji;
- možnosti vojenskoekonomické spolu-
práce uvnitř koalice a její další vývoj;
- kapacita lidských rezerv našeho státu a jejich pravděpodobný dlouhodobý vývoj, jejich kvalita apod.;
- atd.

Rozhodování o činnosti armády (tj. prakticky velení vojskům) vyžaduje pře-
devším tyto soubory vstupních informací:

- současnou vojenskopolitickou situa-
ci pravděpodobného nepřítele;
- současný početní a kvalitativní stav
osob v armádě, jejich rozdělení na jednot-
livé úseky armády;
- současný početní a kvalitativní stav
techniky a materiálního zabezpečení ar-
mády;
- současnou úroveň bojové příprave-
nosti a bojové pohotovosti ČSLA;
- krátkodobou perspektivu změn ve
složení osob a úrovně vojenské techniky
v ČSLA;
- atd.

Již na první pohled je zřejmé, že získá-
vání, vyhodnocování a využití takto roz-
dílných souborů vstupních informací není
možné na jednom pracovišti a že tedy
v zásadě by měly být v rámci MNO vedle
sebe dvě instituce, odpovídající oněm dvě-
ma stránkám řídicí úlohy MNO:

- orgán odpovědný za koncepci roz-
voje armády;
- orgán odpovědný za velení voj-
skům.

V tomto rozboru mně samozřejmě nejde
o návrh na reorganizaci MNO (k tomu jsou
zjistě jiné kompetentnější osoby a orgá-
ny.) Chtěl jsem pouze — na základě výše
uvedených úvah — vyjádřit názor, že ob-
sah oněch dvou stránek řídicí úlohy MNO
by měl mít adekvátní odraz i ve formě
struktury MNO. To je však již jiná proble-

matika, jež musí být řešena z hledisek,
jež jsou již specificky vlastní.

Jde mi o otázku **tvorby podkladů** pro
rozhodování o perspektivě rozvoje armády,
tedy o tvorbu podkladů pro výše zmíně-
nou **koncepční činnost MNO**. K tomu tedy
zaměřím další úvahy.

Ozbrojený zápas je možné charakterizo-
vat jako činnost lidí, disponujících bo-
jovou a jinou technikou, která se řídí
určitými pravidly a která směřuje k je-
dinému cíli — porazit nepřítele. V této
vrcholně cílevědomé činnosti můžeme
identifikovat dva základní prvky: člověka
a techniku. Pravidla, podle nichž se tato
specifická lidská činnost uskutečňuje, jsou
výsledkem působení vlastností obou zá-
kladních prvků:

- u člověka — jeho vůle a intelek-
tuálních schopností,
- u techniky — jejích bojových kvalit
a možností.

Jak potvrzuje celá historie vojenství,
toto působení bylo vždy vzájemné: člověk
usilující o zdokonalení pravidel vedení
ozbrojeného zápasu kladl vždy stále nové
a nové požadavky na kvalitu bojové tech-
niky. Nová kvalita a možnosti techniky
umožňovaly člověku tvořit nová zdokona-
lená pravidla ozbrojeného zápasu a záro-
veň klást znovu nové požadavky na ještě
vyšší kvalitu techniky.

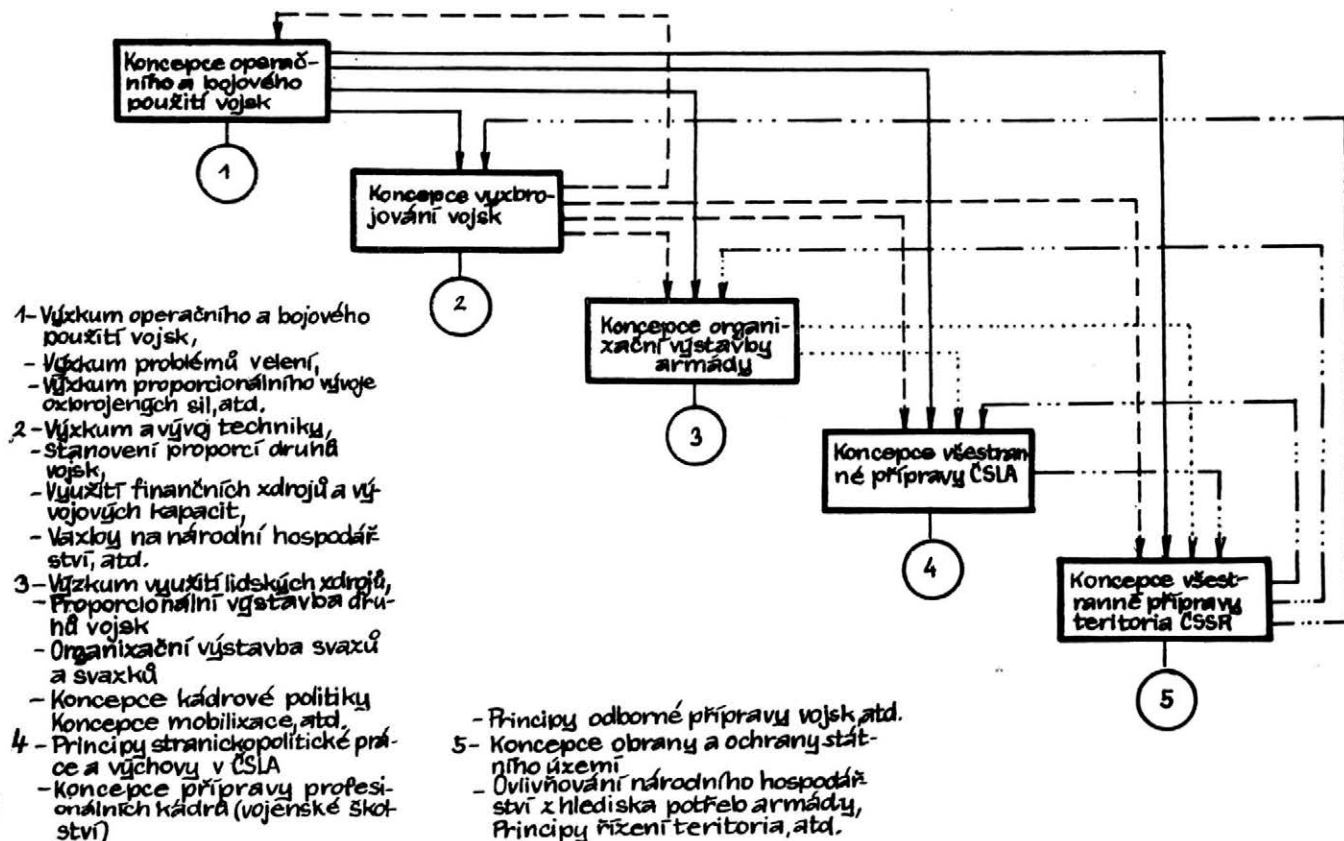
V tomto relativně nepřetržitěm proce-
su se vlastně rodí a neustále zdokonalují
formy vedení ozbrojeného zápasu a člo-
věk se snaží teoreticky je formulovat tak,
aby při prověření v praxi — ve válce —
musel na nich dělat co nejmenší korekce.

Člověk v obecném slova smyslu je záro-
veň tvůrcem techniky, již chce ve válce
použít. Usiluje proto neustále, aby udržel
soulad mezi teorií vedení ozbrojeného zá-
pasu a kvalitou techniky k vedení ozbro-
jeného zápasu. Tento soulad je podmiňován
mimo jiné také **optimálně vyváženým vy-
zbrojováním vojsk jednotlivými druhy vo-
jenské techniky a materiálním zabezpeče-
ním.**

Člověk je, nebo lépe řečeno v budoucí
válce bude zároveň uživatelem vojenské
techniky a realizátorem teorie vedení
ozbrojeného zápasu. Musí tedy zvládnout
jak techniku, tak teorii a vytvořit si tím
předpoklady, že stanoveného cíle ve válce
dosáhne. Ke zvládnutí vojenské techniky
a principů vedení ozbrojeného zápasu je
nezbytné vypracovat na vědeckém základě
celý **systém všestranné přípravy armády**,
aby i v této oblasti byla respektována
proporcionální vyváženost v rámci celku.

Má-li vést použití vojenské techniky a
realizace principů vedení ozbrojeného zá-
pasu člověkem k stanovenému cíli, tj.

PRINCIPIÁLNÍ SCHÉMA TVORBY KONCEPCE ROZVOJE ARMÁDY

k porážce nepřítelů, musí se tato specifická lidská činnost uskutečňovat organizovaně. Člověk tedy vytváří **účelně organizovanou soustavu ozbrojených sil**, v níž každému prvku — lidem a vojenské technice — vymezuje přesně místo a funkci. Obojí vyplývá z poznání vztahů, jež mezi prvky existují, a z analýzy prostředí, v němž prvky svou funkci budou realizovat v průběhu ozbrojeného zápasu.

Raketové zbraně určují globální charakter ozbrojeného zápasu a vytvořily zcela nové podmínky pro uplatnění úlohy teritoria státu (v nejširším významu tohoto pojmu) při vedení ozbrojeného zápasu. Proto není možné **všestrannou přípravu teritoria na válku** oddělit od celého komplexu problémů, jejichž řešením se stát připravuje k vedení ozbrojeného zápasu.

Z těchto velmi stručných úvah o ozbrojeném zápasu v duchu uvedené charakteristiky vyplývá, že pro vytvoření koncepce rozvoje armády jsou rozhodujícími faktory:

- tvorba principů vedení ozbrojeného zápasu,
- tvorba principů vyváženého vyzbrojení a materiálního zabezpečení vojsk,
- tvorba principů organizační výstavby armády,
- tvorba principů všestranné přípravy armády k vedení ozbrojeného zápasu,
- tvorba principů přípravy teritoria státu k vedení ozbrojeného zápasu.

Z předcházejících úvah je zřejmá vzájemná souvislost a závislost jednotlivých faktorů, takže formovat koncepci rozvoje armády znamená řešit a formulovat všechny výše uvedené principy ve vzájemných souvislostech. Graficky jsou v **příloze 2**, která také uvádí některé z problémů, je-

jíchž řešením by byly formovány jednotlivé koncepce.

Řešení a formulování jednotlivých principů si dnes již nemůžeme představit jinak než rozvinutím **cílevědomě organizované vědeckovýzkumné činnosti**. Bylo by jistě nereálné očekávat, že by tuto činnost mohlo vykonávat MNO.

Orgán MNO, jenž by odpovídal za koncepci rozvoje armády, by měl mít k dispozici potřebnou vědeckovýzkumnou základnu, jíž by kladl úkoly k vypracování vždy několika alternativ řešení jednotlivých problémů. Po jejich vypracování by organizoval dostatečně široké oponentní řízení a na základě něho pak připravil optimální návrh pro rozhodnutí v kolegiu nebo ve vědecké radě ministra.

Zmíněná **vědeckovýzkumná základna** by mohla být organizována ve dvojí alternativě:

1. samostatné nebo integrované vědeckovýzkumné ústavy pro jednotlivé úseky. Za výhodnější považují integrované ústavy, protože může být zaručena úzká spolupráce mezi jednotlivými úseky;

2. vědeckovýzkumná pracoviště (ústavy) při vojenských vysokých školách, jež by plně využívala vědeckovýzkumné kapacity škol.

Tato druhá alternativa se jeví výhodnější především proto, že může mít větší kapacitu při nižších finančních nákladech, je možné využívat odborníky téměř ze všech vědních oborů, vědecké knihovny a organizovaná informační služba je k dispozici, výsledky vědeckovýzkumné práce je možné poměrně rychle přenášet do přípravy vojenských odborníků a tak ji neustále zdokonalovat.

Uvedené úvahy o tvorbě podkladů pro rozhodnutí o koncepci rozvoje armády jsem považoval za nutné proto, **aby vznikla souvislost mezi vojenskou technickou politikou a ostatními oblastmi armády**. Přitom tyto vzájemné vazby se jeví jako rozhodující při řešení téměř všech otázek rozvoje armády.

V první části tohoto článku jsem naznačil, že dosavadní způsob řešení vojenské technické politiky má některé problémy právě z hlediska **zajišťování proporcionálně vyváženého rozvoje armády**.

Z druhé části vyplývá závěr, že tyto problémy by bylo možné do značné míry odstranit tím, že by se rozhodování v oblasti vojenské technické politiky opíralo o podklady, vypracované se všemi výhodami integrované vědeckovýzkumné činnosti na **vědeckých pracovištích pro tvorbu koncepce rozvoje armády**.

Jak z obsahu tohoto článku vyplývá, jde o velmi rozsáhlou a značně složitou problematiku, jež může být vyřešena jen tehdy, podaří-li se uvést do souladu objektivně se prosazující potřeby ozbrojených sil s metodami jejich uspokojování. Toho nelze v období vědeckotechnické revoluce dosáhnout jinak, než cílevědomě organizovanou a řízenou vědeckou činností.